

بررسی نقش راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان در پیش‌بینی سبک تصمیم‌گیری در دانشجویان دختر

اکرم آبیاریکی^۱، بیتا شلانی^{۲*}، شیوا افشک^۳، محمد جشن‌پور^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۷/۲۵   صص: ۱۲۳-۱۳۴   تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۲/۱۳

چکیده

تصمیم‌گیری نقش گسترده‌ای در زندگی افراد دارد و شناخت مهارت‌های حل مسئله و تصمیم‌گیری برای رویارویی با مسائل مختلف در جهان امروز لازم است. هدف پژوهش حاضر بررسی نقش راهبردهای نظم‌جویی شناختی در پیش‌بینی سبک تصمیم‌گیری دانشجویان دختر بود. پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان دختر مقطع کارشناسی دانشگاه رازی در سال ۱۳۹۵ بود که ۱۵۰ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان و پرسشنامه تصمیم‌گیری گردآوری و با استفاده از روش‌های آماری همبستگی و رگرسیون همزمان به وسیله نرم‌افزار spss ۲۴ بررسی شدند. نتایج نشان داد سبک تصمیم‌گیری عقلانی با راهبرد ملامت و ملامت دیگران رابطه منفی، سبک تصمیم‌گیری شهودی با راهبرد ملامت و با راهبرد دیدگاه دیگری رابطه منفی، سبک تصمیم‌گیری اجتنابی با راهبرد تمرکز مجدد مثبت، تمرکز مجدد و دیدگاه‌گیری، با راهبرد ارزیابی رابطه منفی و با راهبرد نشخوارگری و ملامت دیگران و فاجعه‌سازی رابطه مثبت دارد. سبک تصمیم‌گیری وابسته با راهبرد ملامت و فاجعه‌سازی رابطه مثبت و با راهبرد دیدگاه‌گیری رابطه منفی دارد. سبک تصمیم‌گیری آنی با راهبرد ملامت دیگران و راهبرد فاجعه‌سازی رابطه مثبت و با راهبرد دیدگاه‌گیری رابطه منفی دارد. با توجه به نقش راهبردهای نظم‌جویی شناختی در پیش‌بینی سبک تصمیم‌گیری، از این رو می‌توان با آموزش مناسب به افراد در شناسایی و کاربرد صحیح راهبردهای نظم‌جویی، از اتخاذ تصمیماتی که ممکن است عواقب بدی در پی داشته باشد جلوگیری کرد. بنابراین با آموزش راهبردهای مناسب تنظیم هیجانی به افراد، می‌توان سبک تصمیم‌گیری آن‌ها را بهبود بخشید.

واژه‌های کلیدی: راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان، سبک تصمیم‌گیری، دانشجویان دختر

^۱ دانشجوی دکتری روانشناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

^۲ دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

^۳ کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

* نویسنده مسئول مقاله: bita.shalani@gmail.com

مقدمه

تصمیم‌گیری می‌تواند به عنوان راه‌حلی تعریف شود که بر اساس فرآیند مشخص کردن گزینه‌ها (Certelet et al., 2013)، کشف گزینه‌های موجود (Gonzalez & Dutt, 2016)، تحلیل و ارزیابی مقادیر زیادی از اطلاعات (Kunsch, 2014)، حذف موقعیت مشکل‌آفرین (Guelle, Kabadayi, Bostanci,) (Cetin, & Seker, 2014)، و تدوین برنامه‌های عملی انعطاف‌پذیر (Donovan, Guess, & Naslund, 2015) مشخص می‌شود.

سبک تصمیم‌گیری در واقع نشان‌دهنده الگوی پاسخ‌دهی یاد گرفته شده‌ای است که فرد هنگام تصمیم‌گیری به صورت یک عادت مورد استفاده قرار می‌دهد. به طور کلی پنج نوع سبک تصمیم‌گیری عقلانی، وابسته، اجتنابی، شهودی، و آنی وجود دارد. در سبک تصمیم‌گیری عقلانی یا منطقی فرد تمامی راهکارهای موجود را بررسی کرده و بعد از ارزیابی آن‌ها بهترین راه‌حل را انتخاب می‌کند. در سبک تصمیم‌گیری وابسته فرد به راهنمایی و هدایت دیگران نیاز دارد، در سبک تصمیم‌گیری اجتنابی فرد فرآیند تصمیم‌گیری را به عقب انداخته و بر این امید است که امور به خودی خود درست شود. افرادی که از سبک تصمیم‌گیری شهودی استفاده می‌کنند بر مبنای حس درونی خود تصمیم می‌گیرند. در سبک تصمیم‌گیری آنی نیز فرد به صورت ناگهانی و در مواجهه با موقعیت، بدون تفکر و بررسی قبلی تصمیم می‌گیرد.

یک عامل مهم در سبک تصمیم‌گیری افراد راهبردهای هیجانی می‌باشد. تجارب هیجانی نقش مهمی در جنبه‌های مختلف زندگی نظیر سازگاری با تغییرات زندگی، رویدادهای تنیدگی‌زا و اتخاذ تصمیم مناسب با موقعیت ایفا می‌کند (Garnefski et al; 2002). هرچند هیجان‌ها مبنای زیستی دارند، اما افراد قادرند بر شیوه‌هایی که این هیجان‌ها را ابراز می‌کنند، تأثیر بگذارند. این توانایی‌ها نظم‌جویی هیجانی^۱ نامیده می‌شوند و شامل فرایندهای درونی و بیرونی می‌باشد که مسئولیت کنترل، ارزیابی و تغییر واکنش‌های عاطفی فرد را در مسیر تحقق یافتن اهداف بر عهده دارد. نظم‌جویی هیجان، یک اصل اساسی در شروع، ارزیابی و سازماندهی رفتار سازش‌یافته و همچنین جلوگیری از بروز هیجان‌های منفی و رفتارهای سازش‌نیافته محسوب می‌شود (Thompson; 1994). سازه نظم‌جویی هیجان مفهوم پیچیده‌ای است که طیف وسیعی از فرایندهای زیستی، اجتماعی، رفتاری و همچنین فرایندهای شناختی هشیار و ناهشیار را در بر می‌گیرد (Garnefski, Kraaij, & Spinhoven; 2001) و به توانایی فهم، تعدیل و ابراز تجارب هیجانی (گروس^۲، ۱۹۹۸) یا کاهش، حفظ و افزایش آن‌ها اشاره دارد (Jermann, Van-Der-Linden, d'Acremont, & Zermatten;)

¹ Emotion Regulation

² Gross

2006). هرگونه اشکال و نقص در تنظیم هیجان‌ها می‌تواند فرد را در برابر اختلال‌های روانی چون افسردگی و اضطراب آسیب‌پذیر سازد (Garnefski, Boon, & Kraaij; 2003). نظم‌جویی هیجان، عامل کلیدی و تعیین‌کننده بهزیستی روانی، سازگاری با رویدادهای تنیدگی‌زای زندگی و انتخاب گزینه مناسب و در عین حال بهبود کیفیت زندگی می‌باشد. یکی از متداول‌ترین راهبردها برای مدیریت و نظم‌جویی تجارب هیجانی و اطلاعات برانگیزاننده‌ی هیجان استفاده از فرایندهای شناختی است (Mashhadi, MirDoroghi, & Hasani; 2011). راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان بر رفتارهای مقابله تأکید دارند. از جمله راهبردهای مقابله‌ای مورد استفاده بعد از تجربه رویداد تنیدگی - زا می‌توان به راهبرد ملامت خود، نشخوارگری، پذیرش، ملامت دیگران، فاجعه‌سازی و یا ارزیابی مجدد مثبت اشاره نمود که هر کدام پیامدهای خاص خود را خواهد داشت. پژوهش‌های مختلفی تأثیر هیجان بر تفکر و تصمیم‌گیری را نشان داده‌اند (Haagb & Gibson; 2011, Dewberry, 2011, Gimenez; 2011, Juanchich, & Narendran Cogeta; 2013, Zarei, M., & Pirani; 2015). حتی تصمیمات اداری ساده، متأثر از محتوای هیجانی محرک‌ها هستند. همچنین مطالعات عصب شناختی ارتباط بین نواحی هیجان و تفکر را در مغز انسان نشان داده‌اند (Damasio; 2005, Rolls); (2006, Semour & Dolan; 2008, Ledoux; 1993,

چگونگی ارزیابی جنبه شناختی در مواجهه با حوادث منفی از اهمیت بالایی برخوردار است، سلامت روانی افراد حاصل تعامل راهبردهای نظم‌جویی شناختی تجارب هیجانی و ارزیابی درست از موقعیت‌های تنش‌زا می‌باشد (Garnefski, Teerds, Kraaij, Legerstee, & Van-Den-Kommer; 2004). به‌طور کلی یافته‌های پژوهشی متعددی بیانگر رابطه قوی راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان با اختلال‌های رفتاری و آسیب‌شناسی روانی است (Aldao, Nolen-Hoeksema, & Schweizer; 2010). نظم‌جویی هیجان در اشکال مختلف آسیب‌شناسی نظیر ناگویی هیجانی و نشانه‌های جسمی، اختلال افسردگی اساسی (Lei; 2014, Diedrich, Hofmann, Cuijpers, & Berking; 2016) اختلال دوقطبی (Johnson; 2005)، اختلال‌های مرتبط با الکل (Sher, & Grekin; 2007) مشاهده می‌شود. راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان به افراد کمک می‌کند تا برانگیختگی‌ها و هیجان‌های منفی را تنظیم نمایند (Hasani, Azadfalsh, Rasoulzade; 2009). و بهره‌گیری مطلوب از راهبردهای سازش‌یافته نظم‌جویی شناختی هیجان نظیر ارزیابی مجدد باعث کاهش احساسات منفی و افزایش احساسات مثبت و رفتار سازش- یافته می‌شود (Harvey, Watkins, Mansell, & Shafraan; 2004, Rottenberg & Gross; 2007). همچنین بررسی سبک‌های تصمیم‌گیری در دانشجویان به این دلیل حائز اهمیت است که ممکن است در موقعیت‌های مختلفی قرار بگیرند که نیازمند تصمیم‌گیری صحیح است، مانند ادامه تحصیل

یا ورود به بازار کار، ازدواج و ... . حتی برخی از افراد در دوران دانشجویی می‌توانند وارد مشاغلی مانند استارت آپ‌ها^۱ شوند (Ding, Xu, Yang, Li, & Heughten, 2019). بنابراین با توجه به اهمیت تصمیم‌گیری در زندگی روزمره، شناسایی عوامل مرتبط و تأثیرگذار بر آن حائز اهمیت است، بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان با سبک تصمیم‌گیری در دانشجویان دختر می‌باشد.

روش پژوهش و ابزار پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان دختر دوره کارشناسی دانشگاه رازی در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ می‌باشد که بر اساس روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، از بین ۷ دانشکده دانشگاه رازی ۴ دانشکده به صورت تصادفی و در مرحله بعد، از هر دانشکده دو کلاس به صورت تصادفی انتخاب و در نهایت ۱۵۰ پرسشنامه بین آن‌ها توزیع شد. دارد پاسخگویی به پرسشنامه‌ها پس از توضیحات لازم و اعلام رضایت دانشجویان انجام گرفت. تحلیل داده‌ها با روش همبستگی و رگرسیون همزمان از طریق نرم‌افزار SPSS ۲۴ انجام شد. جهت پاسخگویی به این سوال پژوهش که آیا راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان با سبک تصمیم‌گیری در دانشجویان دختر رابطه دارد از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد.

پرسشنامه راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان^۲ (CERQ-18): نسخه اصلی این پرسشنامه توسط (Garnefski et al; 2001) به دو زبان هلندی و انگلیسی تهیه شده است. این نسخه، شامل ۹ خرده‌مقیاس، معرف ۹ راهبرد نظم‌جویی شناختی هیجان، می‌باشد که هر یک چهار ماده از این پرسشنامه را به خود اختصاص می‌دهند. Hasani (2011) نسخه فارسی و کوتاه‌تر این پرسشنامه را در ۱۸ سوال تنظیم کرد. در CERQ-18، هر یک از خرده‌مقیاس‌ها شامل دو ماده هستند که براساس مقیاس درجه‌بندی لیکرت از ۱ (هرگز) تا ۵ (همیشه) نمره‌گذاری می‌شوند. نمره کل خرده‌مقیاس‌ها از طریق جمع کردن نمره ماده‌ها به دست می‌آید. Hasani (2011) پایایی ماده‌های نسخه فارسی CERQ را با روش همسانی درونی در دامنه‌ی آلفای کرونباخ از ۰/۷۶ تا ۰/۹۶ و با روش ضریب همبستگی بازآزمایی ۰/۵۱ تا ۰/۷۷ به دست آورد. همچنین، الگوی ضرایب همبستگی بین خرده‌مقیاس‌های این پرسشنامه و پرسشنامه افسردگی بک بیانگر روایی ملاکی همزمان مناسب نسخه فارسی CERQ می‌باشد. پایایی پرسشنامه در این پژوهش با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۷ به دست آمد.

¹ startups

² Cognitive Emotion Regulation Questionnaire

پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری عمومی (GDMS): این پرسشنامه توسط (Scott, & Bruce; 1995) تهیه شده است و پنج بعد مختلف منطقی، شهودی، وابسته، اجتنابی و فوری را اندازه می‌گیرد. پرسشنامه دارای ۲۵ سؤال (برای هر بعد ۵ سؤال) است که در طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق درجه‌بندی شده است. پایایی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ برای سبک‌های مختلف از ۰/۶۲ تا ۰/۸۷ گزارش شده است (Scott, & Bruce; 1995). Zare, & Arabe (2011) مقدار پایایی پرسشنامه را از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۷۵ و از طریق بازآزمایی با فاصله زمانی ۴ هفته ضریب همبستگی، ۰/۶۸ و برای روش فرم موازی ضریب همبستگی، ۰/۷۵ به دست آوردند. پایایی پرسشنامه در این پژوهش با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۶۶ به دست آمد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است

جدول ۱- یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	بیشینه	کمینه
سبک تصمیم‌گیری عقلانی	۱۶/۷۱	۲/۹۰	۲۴	۱۱
سبک تصمیم‌گیری شهودی	۱۷	۲/۹۳	۲۴	۹
سبک تصمیم‌گیری اجتنابی	۱۱/۰۱	۳/۵۱	۲۱	۵
سبک تصمیم‌گیری آنی	۱۲/۴۹	۳/۳۲	۲۳	۵
سبک تصمیم‌گیری وابسته	۱۵/۲۱	۲/۲۶	۲۲	۱۱
راهبرد ملامت	۵/۴۱	۲/۲۴	۱۰	۲
راهبرد پذیرش	۵/۹۱	۲/۲۷	۱۰	۲
راهبرد نشخوارگری	۶/۵۴	۲/۰۹	۱۰	۲
راهبرد تمرکز مجدد مثبت	۵/۳۷	۲/۱۲	۱۰	۲
راهبرد تمرکز مجدد	۶/۹۸	۲/۰۳	۱۰	۲
راهبرد ارزیابی	۶/۵۳	۲/۰۵۲	۱۰	۲
راهبرد دیدگاه‌گیری	۶/۰۱	۱/۹۶	۱۰	۲
راهبرد فاجعه‌سازی	۵/۱۳	۲/۱۰	۱۱	۲
راهبرد ملامت دیگران	۴/۰۴	۱/۶۷	۱۰	۲

¹ General Decision-Making Styles

داده‌های پژوهش نشان می‌دهد از میان خرده مقیاس‌های سبک تصمیم‌گیری، سبک اجتنابی (۱۱/۰۱) کمترین و سبک شهودی (۱۷) بیشترین میانگین را دارند. همچنین از میان خرده‌مقیاس‌های راهبرد نظم‌جویی شناختی هیجان راهبرد ملامت دیگران (۴/۰۴) کمترین و راهبرد تمرکز مجدد (۶/۹۸) بیشترین میانگین را دارند.

نتایج ضرایب همبستگی بین سبک‌های تصمیم‌گیری و راهبردهای شناختی در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲- ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

سبک	سبک	سبک	سبک	سبک	
تصمیم-عقلانی	تصمیم‌گیری وابسته	تصمیم-گیری اجتنابی	تصمیم-گیری شهودی	تصمیم-گیری عقلانی	
۰/۱۷*	۰/۱۶*	۰/۱۵	-۰/۲۱**	۰/۱۳	راهبرد ملامت
۰/۰۱	۰/۱۱	۰/۰۷	۰/۰۶	-۰/۰۰۶	راهبرد پذیرش
-۰/۰۴	۰/۱۴	۰/۲۱**	-۰/۰۰۲	۰/۱۰	راهبرد نشخوارگری
۰/۰۶	-۰/۰۱	-۰/۲۱**	-۰/۰۵	-۰/۱۱	راهبرد تمرکز مجدد مثبت
۰/۱۱	۰/۰۶	-۰/۳۶**	۰/۰۲	-۰/۰۹	راهبرد تمرکز مجدد
۰/۰۹	-۰/۱۸*	-۰/۲۵**	-۰/۱۸*	-۰/۲۴**	راهبرد دیدگاه‌گیری
۰/۱۵	۰/۰۲	-۰/۱۷*	-۰/۱۴	-۰/۰۸	راهبرد ارزیابی
-۰/۲۰*	۰/۰۵	۰/۳۱**	-۰/۰۵	۰/۲۵**	راهبرد ملامت دیگران
-۰/۱۵	۰/۲۳**	۰/۲۶**	-۰/۱۰	۰/۱۸*	فاجعه‌سازی
-۰/۰۲	۰/۱۰	۰/۰۰۳	-۰/۱۳	۰/۰۲	راهبرد نظم‌جویی کل

نتایج تجزیه و تحلیل ضریب همبستگی میان متغیرهای پژوهش نشان می‌دهد سبک تصمیم‌گیری عقلانی با راهبرد ملامت و ملامت دیگران در سطح (۰/۰۵) رابطه منفی، سبک تصمیم‌گیری شهودی با راهبرد ملامت در سطح (۰/۰۱) و با راهبرد دیدگاه‌گیری در سطح (۰/۰۵) رابطه منفی، سبک تصمیم‌گیری اجتنابی با راهبرد تمرکز مجدد مثبت، تمرکز مجدد و دیدگاه‌گیری در سطح (۰/۰۱) و با راهبرد ارزیابی در سطح (۰/۰۵) رابطه منفی و با راهبرد نشخوارگری و ملامت دیگران و فاجعه‌سازی رابطه مثبت دارد. همچنین سبک تصمیم‌گیری وابسته با راهبرد ملامت در سطح (۰/۰۵) و فاجعه‌سازی در سطح (۰/۰۱) رابطه مثبت و با راهبرد دیدگاه‌گیری در سطح (۰/۰۵) رابطه منفی دارد. سبک تصمیم‌گیری آنی با راهبرد ملامت دیگران در سطح (۰/۰۱) و راهبرد فاجعه‌سازی در سطح (۰/۰۵) رابطه مثبت و با راهبرد دیدگاه‌گیری در سطح (۰/۰۱) رابطه منفی وجود دارد.

برای پاسخ به این سؤال که آیا مؤلفه‌های نظم‌جویی شناختی هیجان، سبک‌های تصمیم‌گیری را پیش بینی می‌کند، از روش رگرسیون چندمتغیری به صورت همزمان استفاده شد. در جدول ۳ خلاصه نتایج رگرسیون گزارش شده است.

جدول ۳- نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی سبک‌های تصمیم‌گیری بر اساس مؤلفه‌های نظم‌جویی شناختی هیجان

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	β	T	Sig	R	R^2
سبک تصمیم‌گیری عقلانی	راهبرد ملامت	-۰/۱۶	-۲/۰۴	۰/۰۱	۰/۰۷	۰/۲۶
	راهبرد ملامت دیگران	-۰/۲۰	-۲/۵۵	۰/۰۴		
سبک تصمیم‌گیری شهودی	راهبرد ملامت	-۰/۱۹	-۲/۳۵	۰/۰۸	۰/۰۶	۰/۲۵
	راهبرد دیدگاه‌گیری	-۰/۱۴	-۱/۷۳	۰/۰۲		
سبک تصمیم‌گیری اجتنابی	راهبرد تمرکز مجدد مثبت	-۰/۱۳	-۱/۴۸	۰/۱۴	۰/۲۷	۰/۵۲
	راهبرد تمرکز مجدد	-۰/۲۹	-۳/۶۱	۰/۰۰۱		
	راهبرد دیدگاه‌گیری	۰/۰۱-۰/۰۵	-۰/۶۳	۰/۵۲		
	راهبرد ارزیابی	۰/۱۶	۰/۱۵	۰/۸۷		
	راهبرد نشخوارگری	۰/۲۳	۱/۴۸	۰/۱۴		
	راهبرد ملامت دیگران	۰/۰۸	۳/۱۱	۰/۰۰۱		
سبک تصمیم‌گیری وابسته	راهبرد فاجعه‌سازی	۰/۱۴	۱/۶۵	۰/۱۰	۰/۰۹	۰/۳۰
	راهبرد ملامت	۰/۱۴	۱/۵۹	۰/۱۱		
	راهبرد دیدگاه‌گیری	-۰/۱۸	-۲/۲۳	۰/۰۲		
سبک تصمیم‌گیری آنی	راهبرد ملامت	۰/۲۱	۲/۶۳	۰/۰۰۹	۰/۱۲	۰/۳۵
	راهبرد دیگران	۰/۰۹	۱/۲۱	۰/۲۲		
	راهبرد فاجعه‌سازی	-۰/۲۱	-۰/۲۲	۰/۰۰۸		

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد راهبرد ملامت و ملامت دیگران به ترتیب با ضریب تاثیر (۰/۱۶- و ۰/۲۰-) در سطح (۰/۰۵) به طور معنادار قادر به پیش‌بینی سبک تصمیم‌گیری عقلانی بودند و ترکیب خطی این مؤلفه‌ها توانستند ۰/۲۶ از تغییرات سبک تصمیم‌گیری عقلانی را پیش‌بینی کند.

راهبرد دیدگاه‌گیری با ضریب تاثیر (۰/۰۲) در سطح (۰/۰۵) به طور معنادار قادر به پیش‌بینی سبک تصمیم‌گیری شهودی بود و ترکیب خطی این مؤلفه توانست ۰/۲۵ تغییرات سبک تصمیم‌گیری شهودی را پیش‌بینی کند. راهبرد تمرکز مجدد و ملامت دیگران به ترتیب با ضریب تاثیر (۰/۲۹) - و (۰/۲۳) در سطح (۰/۰۱) به طور معنادار قادر به پیش‌بینی سبک تصمیم‌گیری اجتنابی بودند و ترکیب خطی این مؤلفه‌ها توانستند ۰/۵۲ از تغییرات این سبک را پیش‌بینی کنند. راهبرد دیدگاه‌گیری با ضریب تاثیر (۰/۱۸) - در سطح (۰/۰۵) به طور معنادار قادر به پیش‌بینی سبک تصمیم‌گیری وابسته بود و ترکیب خطی این مؤلفه توانست ۰/۳۰ تغییرات این سبک را پیش‌بینی کند. راهبرد ملامت دیگران و دیدگاه‌گیری با ضریب تاثیر (۰/۲۱ و ۰/۲۱) - در سطح (۰/۰۱) به طور معنادار قادر به پیش‌بینی سبک تصمیم‌گیری آنی بودند و ترکیب خطی این مؤلفه‌ها توانستند ۰/۳۵ تغییرات سبک تصمیم‌گیری آنی را پیش‌بینی کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش راهبردهای نظم‌جویی شناختی هیجان در پیش‌بینی سبک تصمیم‌گیری در دانشجویان دختر انجام شد. نتایج پژوهش حاضر همسو با نتایج پژوهش‌های (Cogeta et al; 2011, Rolls ; 2006, Diedrich et al; 2016, Semour & Dolan ; 2008, Lei;) (Zarei, M., & Pirani; 2015,) (2014, Dewberry et al; 2013, Gimenez; 2011, نشان داد سبک‌های شناختی و هیجانی بر نحوه تصمیم‌گیری افراد تاثیرگذار است. نتایج نشان داد که سبک تصمیم‌گیری عقلانی با راهبرد نظم‌جویی ملامت و ملامت دیگران رابطه منفی معنادار دارد به این معنا که افرادی که در موقعیت‌های پیش رو از راهبردهای ملامت خود یا دیگران کمتر استفاده می‌کنند، بیشتر براساس عقل و منطق تصمیم می‌گیرند. همچنین سبک تصمیم‌گیری شهودی با راهبرد ملامت و دیدگاه‌گیری رابطه منفی دارد، این نتایج گویای آن است که تصمیم‌گیران در برخی مواقع تحت تاثیر احساسات و هیجانات قرار می‌گیرند، این نتایج با پژوهش‌های (Gimenez; 2011) Cogeta et al (2011) که نشان می‌دهد حتی تصمیمات ادراکی ساده، متأثر از محتوای هیجانی محرک‌ها هستند همسو است. سبک تصمیم‌گیری اجتنابی با راهبردهای تمرکز مجدد مثبت، تمرکز مجدد، دیدگاه‌گیری، و ارزیابی رابطه منفی و با راهبرد ملامت دیگران، فاجعه‌سازی و نشخوارگری رابطه مثبت دارند. افرادی که دارای این سبک تصمیم‌گیری هستند با سرزنش دیگران و از طریق افکار ناکارآمد سعی می‌کنند تصمیم خود را به تعویق بیندازند و یا از موقعیت‌هایی که مجبور هستند تصمیم بگیرند، اجتناب می‌کنند. نشخوارگری به عنوان پیش‌بینی‌کننده ایجاد و تداوم افسردگی شناخته شده و افراد افسرده بیشتر از راهبردهای فاجعه‌سازی و نشخوارگری ملالت خود استفاده

می‌کنند که باعث می‌شود این افراد با داشتن افکار خودکار منفی برای ارزیابی مجدد موقعیت تلاشی نکنند و بیشتر بر اساس احساسات و هیجانات تصمیم بگیرند (Diedrich et al; 2016). همچنین نتایج نشان داد سبک تصمیم‌گیری وابسته و آنی با راهبردهای دیدگاه‌گیری رابطه منفی و با راهبرد ملامت و فاجعه سازی رابطه مثبت دارد.

در تبیین نتایج پژوهش می‌توان به مدل القای عاطفه (Forgas; 1995) اشاره کرد. هیجان نقشی کلیدی در چگونگی بازنمایی‌های اطلاعاتی درمورد نحوه سازمان‌دهی جهان بیرون در حافظه ایفا می‌کند و این ارتباط موجب القای عاطفه در تفکر و رفتار می‌شود و پیش‌بینی می‌کند القای عاطفی بیشتر هنگام روبه‌رو شدن با یک تکلیف دشوار که به تفکر اساسی نیاز دارد، به طور گسترده‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد. اثر هیجان بر حافظه موجب تغییرات گسترده‌ای در شیوه تفکر و رفتار افراد می‌گردد (Garnefski et al; 2001). همچنین Ledoux (1993) نشان داد ساختمان مغز به بادامه موقعیتی ممتاز می‌دهد که می‌تواند، مغز متفکر را تحت کنترل خود درآورد، به طوری که علایم حسی ابتدا در بادامه، پردازش و سپس به قشر تازه مخ ارسال می‌شوند. این مدار به تشریح نیروی هیجان اشاره دارد. حتی زمانی که مغز متفکر یعنی قشر تازه مخ به مرحله تصمیم‌گیری رسیده است، بادامه مغز می‌تواند اعمال فرد را کنترل کند. علاوه‌براین بادامه می‌تواند در بحران خشم و غضب و یا ترس، قبل از این‌که قشر تازه مخ بفهمد که چه خبر است واکنش نشان دهد. تحقیقات عصب‌شناختی بر روی بیماران دچار ضایعه مدار پیش‌پیشانی__ بادامه مغز، نیز نشان داد که این بیماران با وجود این‌که در توانایی‌های هوشی یا شناختی مشکلی ندارند، اما نحوه‌ی تصمیم‌گیری آنان بسیار اشتباه است. به اعتقاد Damasio (2005) دلیل تصمیمات نادرست آن‌ها این است که مدار قطعه پیش-پیشانی__ بادامه، به عنوان نقطه تلاقی فکر و هیجان است و اگر این مدار آسیب ببیند، دسترسی به آموخته‌های هیجانی وجود ندارد، این یعنی مغز هیجانی به همان اندازه مغز متفکر در استدلال کردن نقش دارد. منطق صرف هیچ‌گاه نمی‌تواند به تنهایی مبنایی برای تصمیم‌گیری باشد، علائم شهودی وجود دارند، هدایت می‌شوند و توجه فرد را به یک موضوع یا اجتناب از آن، جلب می‌کنند اما این علائم از تجارب هیجانی فرد نشات می‌گیرند و حتی قادرند فرد را به یک موقعیت طلایی هوشیار کنند. شواهد عصب‌شناختی در خصوص نقش مدار ارتباطی نواحی لیمبیک که پردازش‌های هیجانی در آن صورت می‌گیرد و قشر تازه مخ که در پردازش شناختی نقش دارد، و این‌که فرایند تصمیم‌گیری صرفاً یک پردازش شناختی نیست، نشان داده شده است (Gimenez; 2011, Cogeta et al; 2011). نظم‌جویی شناختی هیجان در برگیرنده دامنه وسیعی از پاسخ‌های شناختی، رفتاری، هیجانی و فیزیولوژیک است که می‌تواند بر تصمیم‌گیری فرد تاثیر بگذارد.

با توجه به نتایج توصیفی می‌توان گفت دانشجویان دختر بیشتر از سبک‌های تصمیم‌گیری شهودی، عقلانی، و وابسته استفاده کرده‌اند. در واقع داشتن تجربه‌های مختلف می‌تواند در نوع سبک تصمیم‌گیری مؤثر باشد. نتایج پژوهش (Ding et al, 2019) نشان داد داشتن تجربه به زنان کمک می‌کند تا در تصمیم‌گیری‌های خود بیشتر از سبک عقلانی استفاده کنند. همچنین نشان دادند زمانی که دختران و پسران تجربه ندارند در موقعیت‌های مختلف نیازمند تصمیم‌گیری، از تضادها اجتناب می‌کنند. بنابراین می‌توان گفت داشتن تجربه می‌تواند شکاف بین زنان و مردان را در سبک تصمیم‌گیری عقلانی کمتر کند.

با توجه به نتایج، از میان خرده‌مقیاس‌های نظم‌جویی شناختی هیجان، راهبرد ملامت و ملامت دیگران، سبک تصمیم‌گیری عقلانی، راهبرد دیدگاه‌گیری سبک شهودی، وابسته و آنی و راهبرد تمرکز مجدد و ملامت سبک اجتناب و همچنین راهبرد ملامت دیگران، سبک آنی را پیش‌بینی می‌کنند. از این رو با داشتن این اطلاعات می‌توان با دادن آموزش مناسب به افرادی که دارای این راهبردهای نظم‌جویی هستند از اتخاذ تصمیماتی که ممکن است عواقب بدی را در پی داشته باشد جلوگیری کرد. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به تک جنسیتی و تک مقطعی (مقطع کارشناسی) بودن گروه نمونه اشاره کرد، از این رو در تعمیم نتایج به سایر افراد باید جانب احتیاط را رعایت کرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی بر گروه‌های سنی و مقاطع مختلف به صورت مقایسه‌ای نیز انجام شود.

References:

- Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S., & Schweizer, S. (2010). Emotion-regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 30(2), 217-237.
- Cogeta, J. F., Haagb, C. h., Gibsonc, D. E. (2011). Anger and fear in decision-making: the case of film directors on set. *European Management Journal*. 29(6):476-90.
- Certel, Z., Aksoy, D., Çaliskan, E., Lapa, T. Y., Özçelik, M. A., & Çelik, G. (2013). Research on self-esteem in decision making and decision-making styles in taekwondo athletes. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 93, 1971-1975. doi:10.1016/j.sbspro.2013.10.150
- Damasio, A. (2005). *Descartes error, emotional, reason, and the human brain*. New York: Penguin Books.
- Dewberry, C., Juanchich, M., & Narendran, S. (2013). Decision-making competence in everyday life: The roles of general cognitive styles, decision-making styles and personality. *Personality and Individual Differences*, 55(7), 783-788.
- Diedrich, A., Hofmann, S. G., Cuijpers, P., & Berking, M. (2016). Self-compassion enhances the efficacy of explicit cognitive reappraisal as an emotion

regulation strategy in individuals with major depressive disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 82, 1-10. <http://doi.org/10.1016/j.brat.2016.04.003>.

-Ding, N., Xu, X., Yang, H., Li, Y., & Heughten, P. V. (2019). Decision-making styles of Chinese business students, *Journal of Education for Business*, DOI: 10.1080/08832323.2019.1654968.

-Donovan, S. J., Guess, C. D., & Naslund, D. (2015). Improving dynamic decision making through training and self-reflection. *Judgment and Decision Making*, 10(4), 284-295.

-Eysenk, M. W. (2007). *Fundamentals of cognition*. USA and Canada: psychology press.

-Forgas, J. P. (1995). Mood and judgment: The affect in fusion model (AIM). *Psychological Bulletin journal*, 117(1), 39-66.

-Garnefski, N., Kraaij, V., & Spinhoven, P. (2001). Negative life events, cognitive emotion regulation and emotion problems. *Personality and Individual Differences*, (30), 1311-1327.

-Garnefski, N., Teerds, J., Kraaij, V., Legerstee, J., & Van-Den-Kommer, T. (2004). Cognitive emotion regulation strategies and depressive symptoms: differences between males and females. *Personality and Individual Differences*, (36), 267-276

-Garnefski, N., Van-Der-Kommer, T., Kraaij, V., Teerds, J., Legerstee, J., & Tein, E. O. (2002). The Relationship between Cognitive Emotion Regulation Strategies and Emotional Problems: Comparison between a Clinical and a Non-Clinical Sample. *European Journal of Personality*, 16(5), 403-420. DOI: 10.1002/per.458

-Garnefski, N., Boon, S., & Kraaij, V. (2003). Relationships between Cognitive Strategies of Adolescents and Depressive Symptomatology Across Different Types of Life Event. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(6), 401-408.

-Ghorbani, F., Khosravani, V., Ardakani, R. J., Alvani, A., & Akbari, H. (2017). The mediating effects of cognitive emotion regulation strategies on the relationship between alexithymia and physical symptoms: Evidence from Iranian asthmatic patients. *Psychiatry Res*, 247:144-151. doi: 10.1016/j.psychres.2016.11.015.

-Gimenez, M.H. (2011). Bulimia nervosa: Emotions and making decision. *Revista de Psiquiatria y Salud Mental*, 4(2):88-95. DOI: 10.1016/S2173-5050(11)70014-0

-Gonzalez, C., & Dutt, V. (2016). Exploration and exploitation during information search and consequential choice. *Journal of Dynamic Decision Making*, 2, 1-8. doi: 10.11588/jddm.2016.1.29308.

-Gross, J.J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271-299.

-Guelle, M., Kabadayi, M., Bostanci, O., Cetin, M., & Seker, R. (2014). Evaluation of the correlation between decisionmaking styles and burnout levels of the team-trainers who competed in regional amateur league. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 483-487.

-Harvey, A., Watkins, E., Mansell, W., & Shafran, R. (2004). *Cognitive behavioural processes across psychological disorders: a transdiagnostic approach to research and treatment*. Oxford: Oxford University Press.

- Hasani, J. (2011). The reliability and validity of the short form of the cognitive emotion regulation questionnaire. *Journal of Research in Behavioral Science*, 9(4), 229-240.
- Hasani, J., Azadfalah, P., Rasoulzade Tabatabaei, K., Ashayeri, H. (2009). The Assessment of Cognitive Emotion Regulation Strategies According to Neuroticism and Extraversion Personality Dimensions. *Advances in Cognitive Science*. 10 (4) :1-13
- Heydari, H., Bagherian, F., FathAbadi, J., Shahyad, SH., Asadi, M., Miri, M. N. & Derekhsanpur, A. (2011). The effect of the environment (real and virtual) and the personality on the speed of decision making. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 2411–2414.
- Jermann, F., Van-Der-Linden, M., D'Acremont, M., & Zermatten, A. (2006). Cognitive Emotion Regulation Questionnaire (CERQ): Confirmatory Factor Analysis and Psychometric Properties of the French Translation. *European Journal of Psychological Assessment*, 22(2), 26-131.
- Johnson, S. L. (2005). Mania and dysregulation in goal pursuit: A review. *Clinical Psychology Review*. 25(2), 241-262.
- Kunsch, D. W., Schnarr, K., & van Tyle, R. (2014). The use of argument mapping to enhance critical thinking skills in business education. *Journal of Education for Business*, 89(8), 403–410. doi:10.1080/08832323.2014.925416
- Ledoux, J. E. (1993). Emotional memory systems in the brain. *Behavior Research*, 58(1-2), 69-79.
- Lei, H., Zhang, X., Cai, L., Wang, Y., Bai, Y., & Zhu, X. (2014). Cognitive emotion strategies in outpatients with major depressive disorder. *Psychiatry Research*, 4(26), 1-6.
- Mashhadi, A., Mir_Doroghi, F., & Hasani, J. (2011). The Role of Cognitive Emotion Regulation Strategies in Internalizing Disorders of Children. *Journal of Clinical Psychology*, 3(3), 29-39.
- Rolls, ET. (2006). Brain mechanisms of emotional, decision making. *International Congress Series*; 1291:3-13. doi:10.1016/j.ics.2005.12.079
- Rottenberg, J., & Gross, J. J. (2007). When emotion goes wrong: realizing the promise of affective science. *Clinical Psychology Science and Practice*, 10(2), 227-32.
- Scott, S. G., & Bruce, R. A. (1995). Decision making style: the development and assessment of new measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55(5), 818 831.
- Seymour, B., Dolan, R. (2008). Emotion, decision making, and the amygdala. *Neuron*; 58(5):662-271. doi: 10.1016/j.neuron.2008.05.020.
- Sher, K. J., & Grekin, E. R. (2007). Alcohol and affect regulation. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (pp. 560- 580). New York, NY: Guilford Press.
- Thompson, R. A. (1994). Emotional regulation: a theme in search for definition. *Journal of Society-Research in Child Development*, 59 (2-3), 25-52.
- Zare, H., & Arabe Shibani, KH. (2011). Reliability and Validity of Decision-Making Styles Questionnaire in Iranian Students. *Psychological Research*, 14(2), 112-125.
- Zarei, M., & Pirani, Z. (2015). Prediction of Decision-Making Style Based on Differentiation of Self and Emotion Regulation in Teenage Girls. *Journal of Health Breeze*, 4(1), 10-18.